

NOTAT

Dato: Torsdag 9. februar 2012
Fra: Nordisk nettverk for ekteskapet
Til: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Høringssvar til notatet: Utkast til midlertidig forskrift om anerkjennelse av farskap fastsatt i utlandet for barn født av surrogatmor i utlandet

Her følger kommentarer fra Nordisk nettverk for ekteskapet til forslaget til midlertidig forskrift - farskap fastsatt i utlandet etter lov om barn og foreldre for barn født av surrogatmor i utlandet.

1. Nordisk nettverk for ekteskapet

Nordisk nettverk for ekteskapet ble etablert i 2007 som en kampanjegruppe med formål å gi innspill til den politiske prosessen vedrørende reformen Felles ekteskapslov – vedtatt av Stortinget i juni 2008 – med ikrafttredelse den 1. januar 2009. Etter stortingsvalget og kirkevalget i 2009 tok nettverket en pause.

Situasjonen i 2011 / 2012 med ny regulering vedrørende surrogati, behandling av Farskapsutvalgets utredning, etc, begrunner at vi har gjenopptatt virksomheten.

Nettverket har ikke prioritert oppbygging av en organisasjon med medlemmer. Vår legitimitet følger av dialog & respons fra nettverket av grupperinger og enkeltpersoner som deler vårt budskap om ekteskapet som institusjon for én mann og én kvinne, og barnets rett til mor og far.

2. Bakgrunn for departementets forslag

Bakgrunnen for den midlertidige forskriften er at barn født av surrogatmor i utlandet hevdes å møte problemer ved at deres omsorgspersoner / sosiale foreldre ikke blir anerkjent som juridiske foreldre etter norsk rett.

Vi har forstått at Folkeregisteret ved en feil hadde registrert foreldreskap til denne gruppen. Iverksatt prosedyre for å rette feilen utløste debatt og rettingen ble stilt i bero inntil den forskriften som nå er på høring er vedtatt. Hvis forskriften vedtas er det ikke være behov for å rette feilen.

3. Sviktende premisser

Et premiss for den midlertidige forskriften er barnets behov for å etablere juridiske foreldreskap, og at dette behovet ikke er ivaretatt ved dagens lovgivning. Vi mener at dette premisset ikke stemmer:

Omsorgspersoner / sosiale foreldre til barn som er blitt til ved surrogatmor i utlandet, kan bli juridiske foreldre etter dagens lovgivning. Biologisk far kan etablere farskap etter dagens regler i barneloven. Han kan vedgå farskapet, eller farskapet kan stadfestes ved dom som bygger på DNA. Partner / ektefelle av biologisk far, kan adoptere barnet etter reglene i adopsjonsloven.

På grunnlag av dette kan vi ikke forstå begrunnelsen for å fremme denne forskriften. Det formål som begrunner forskriften, er ivaretatt med dagens lovgivning. Vi ser ikke behovet for en forskrift som etablerer farskap til barn i Norge etter utenlandsk stats jurisdiksjon.

Departementet mener det er viktig at alle barn bør ha anledning til å få etablert juridisk foreldreskap til én eller begge av sine omsorgspersoner (sosiale foreldre). Farskapsutvalget understreker også dette. Vi mener også at det er viktig å avklare juridisk foreldreskap tidlig.

Dette hensynet må imidlertid ikke overstyre andre rettigheter som barnet har. Barnet har rett til kjennskap og omsorg fra sine biologiske foreldre. Det må ikke tilrettelegges for systematiske avvik fra dette prinsippet. Dødsfall, omsorgssvikt eller andre forhold - som åpenbart tilsier at barnets beste er tjent med andre juridiske og sosiale foreldre enn sine biologiske foreldre - må gis den samme anerkjennelse og likeverdighet som den biologisk funderte kjernefamilien.

Andre grunnlag for å etablere juridisk foreldreskap må være unntak som iverksettes fordi utgangspunktet ikke lar seg realisere, og ikke vil være til barnets beste.

4. Foreldrebegrepet i FNs Barnekonvensjon

Barnekonvensjonens artikkel 7.1 omhandler retten til navn og nasjonalitet, og regulerer at barnet så langt det er mulig har rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem.

I forbindelse med behandlingen av reformen "Felles ekteskapslov" var *Nordisk nettverk for ekteskapet* i kontakt med flere kompetansetilgjenger for å avklare hvordan foreldrebegrepet i Barnekonvensjonen skulle forstås. Vi stilte følgende spørsmål: Henviser Barnekonvensjonens forståelse av foreldreskap til biologiske foreldre?

Vi fikk følgende svar:

Danske UNICEF:

Umiddelbart opererer konventionen med det snævre familiebegreb dvs. kjernefamilien og dermed de biologiske forældre. Der var en del international polemik omkring denne definition, da konventionen blev vedtaget i 1989, og jeg ved ikke, om det kan tænkes, at forskellige lande definerer "forældre" forskelligt.

Institut for menneskerettigheder i Danmark:

Efter min vurdering må forældrebegrebet som udgangspunkt forstås som de biologiske forældre. Af forskellige årsager kan forælderrollen erstattes af "legal guardians" (dødsfald m.v.), men udgangspunktet er de biologiske forældre (genetiske forældre, fødselsgivende moder, samt fader der påtog sig forælderrollen gennem samliv med moderen ved fødslen).

Mange lande har foretaget en reservation til art. 7, så det er anbefalelsesværdigt at undersøge om dette er tilfældet, når man kigger på definitionen af forældre. Ved adoption eller sæddonation og hemmeligholdelse af fædrene ophav er Børnekomiteen kritisk overfor denne politik.

Redd Barna - Norge:

Artikkel 7 slår fast at barnet fra fødselen av har rett til å kjenne sine foreldre, så langt det er mulig. Det er i juridisk litteratur antatt at det artikkelen tar sikte på, er retten til kunnskap om sine biologiske foreldre. Retten til å kjenne sine foreldre som artikkel 7 gir barnet, gjelder bare "så langt det er gjørlig". Hva som er "gjørlig", vil bero på forholdene i det enkelte land.

Sveriges Barneombudsman:

Jag har läst ditt e-postbrev med frågor om föräldrabegreppet och dess betydelse enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Texten i artiklarna 7, 8 och 9 i konventionen utgår från det biologiska föräldraskapet. Det sociala föräldraskapet omnämns inte uttryckligen i barnkonventionens artiklar. I Unicefs Implementation Handbook betonas dock att begreppet "föräldrar" i artiklarna 7 och 8 ska tolkas att innefatta både genetiska, biologiska och psykologiska föräldrar.¹[1]

Utenriksdepartementet i Oslo:

Da denne konvensjonsteksten ble opprettet, var det i utgangspunktet biologiske foreldre man hadde i tankene, for å sikre stabilitet for barn gjennom kunnskap om sitt opphav. Mange land ønsket å reservere seg mot teksten pga hemmelig adopsjon og beskyttelse for donorer. De viste også til at artikkel 9 handler om barnas rett til å ikke bli atskilt fra sine foreldre.

Dermed ble teksten "as far as possible" inkludert. I Norge, når det gjelder sæddonorer og anonymitet, trådte en bestemmelse i kraft i 2005 som slår fast at barn født etter assistert befruktning ved hjelp av donorsæd har ved fylte 18 år rett til å få opplysninger om sædgivers identitet.

Endringene har sin bakgrunn i anbefalinger fra FNs barnekomite og en fornyet fortolkning av barnets rett til å kjenne sine foreldre etter barnekonvensjonens artikkel 7.1.

Barneombudet i Norge:

Artikkel 7 gir barnet så langt det er mulig rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem. Det fremgår ikke av bestemmelsens ordlyd om det her siktes til bare biologiske foreldre, eller om også andre som har en foreldrerolle omfattes. En vid forståelse av begrepet foreldre i artikkel 7 vil sammenfalle med slik det er naturlig å tolke begrepet i andre artikler i konvensjonen, eksempelvis artikkel 9 (om separasjon fra foreldre) og artikkel 10 (om familiejenforening). Det sentrale i disse bestemmelsene er å skjerme barnet mot separasjon fra personer som innehar en foreldrerolle.

Man finner støtte for en slik tolkning av konvensjonen i Unicef Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child s. 117. Her fremgår det at begrepet "foreldre" i artikkel 7 har blitt forstått til både å inkludere biologiske foreldre, personer som rettslig sett anses å være foreldre ved fødsel (eksempelvis fedre som er gift med mor på fødselstidspunktet) og barnets sosiale foreldre (personer som har hatt omsorg som foreldre for et barn i barndommen).

Det sentrale er med andre ord at barnet har hatt en tilknytning til personene som foreldre, og begrenser seg ikke til kun omfatte biologiske foreldre.

Vi registrerer at det norske Barneombudet skiller seg fra øvrige svar. Barneombudet unnlot å problematisere at barnelovens § 4a regulerer at barn som har medmor ikke har en far, og det brudd som dette representerer med det biologiske prinsippet for hvem som i utgangspunktet er et barns foreldre. Vi mener at Barneombudet – ved ikke å påpeke utfordringen av artikkel 7.1 – har unnlatt å oppfylle sitt ansvar slik det er hjemlet i lov om Barneombudet:

Barneombudslovens § 3 punkt b:

Ombudet skal særlig følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, herunder om norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter.

5. Farskapsutvalgets utredning

Farskapsutvalgets innstilling ble presentert for snart 3 år siden. Forslag av det omfang som den midlertidige forskriften medfører, burde vært behandlet som del av en mer overordnet prosess, i forbindelse med den kommende behandlingen av Farskapsutvalget, og av Stortinget.

Vår vurdering er at den midlertidige forskriften endrer barns rettigheter utover den kompetansen departementet har. Forskriften går utover det barneloven gir hjemmel for. Norsk lov settes til side og erstattes av annen stats jurisdiksjon. Barnets rettigheter berøres i større grad enn det er grunnlag for å regulere på forskriftsnivå. Forskriftens rettslige innhold må derfor behandles av Stortinget.

Hvilke rettigheter har berørte barn til å få fastsatt farskap etter reglene i Barneloven, hvis farskapet allerede er fastsatt på bakgrunn av denne forskriften, etter en avtale om surrogati i et annet land?

Vi oppfatter at den midlertidige forskriften er i konflikt med anbefalingen fra Farskapsutvalget:

Det er særlig når det benyttes metoder for assistert befruktning i utlandet som ikke er tillatt i Norge, at det kan oppstå juridiske problemer, blant annet i forbindelse med anerkjennelse av farskap eller morskap fastsatt i andre land.

Det ligger utenfor Farskapsutvalgets mandat å foreslå endringer i hvilke metoder for assistert befruktning som skal være tillatt i Norge. Norsk lovgivning bør fortsatt legges til grunn for barn som blir født her i landet, uavhengig av hvor befruktningen har funnet sted. Utvalget foreslår å videreføre gjeldende rett på området.

Farskapsutvalget: NOU 2009: 5 "Farskap og annen morskap", side 14

Parallelt med den nye forskriften presenterte Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet i desember retningslinjer for rask behandling av søknader i forhold der barnet er født ved surrogati.

Vi oppfatter at det foreligger en sterk agenda for å svekke det biologiske foreldreskapet.

En tilleggskommentar fra vår side er at begrepet stebarnsadoptsjon ikke finnes i adopsjonsloven. Vi mener at lovens begreper bør benyttes.

6. Totalitære eksempler på krenkelse av biologisk foreldreskap

Manglende respekt for biologisk foreldreskap kjennetegner totalitære regimer.

Sovjet

I unionsloven av 1968 som omhandlet "Grunnlag for ekteskaps- og familielovgivning i SSSR og unionsrepublikkene 1968" het det i artikkel 18: "Foreldrene er forpliktet til å oppdra sine barn i overensstemmelse med moralkoden hos kommunismens grunnleggere". Artikkel 19 inneholdt forholdsregler om tap av foreldre retten når foreldrene motsatte seg bestemmelsene.

Spania

I 1940 utstedte Franco et dekret som sa at staten skulle overta ansvaret for barn ved fare for deres moralske oppdragelse. Foreldre som var republikanere og på venstresiden var utsatt. Franco etablerte Auxilio Social - som drev barnehjem og katolske skoler over hele Spania. Et instrument for regimet. Barn ble tatt fra foreldrene. I 1943 var det 12.000 barn i disse institusjonene. Andre ble adoptert bort til fascistiske sympatisører. Opptil 30.000 barn ble stjålet, hevder sosiologen Francisco González de Tena. Dommer Baltasar Garzón har gitt ordre til provinsdommerne i Spania om å etterforske skjebnen til de forsvunne barna:

<http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article3087874.ece>

Argentina

Mødrene på Maiplassen synliggjorde smerten etter militærjuntaen fra 1976 - 1983. Mange barn forsvant under det militære regimet.

Det finnes ikke offisielle registre, men hvert år dukker det opp nye saker om barn som ble født av politiske dissidenter i regimets fengsler, og som ble adoptert bort til tilhengere av regimet.

De savnede barna er i dag det mest hjerteskjærende eksempel på diktaturets umenneskelige metoder. Ifølge Mødrene på Plaza de Mayo ble omkring 500 barn født i diktaturets fengsler – og arbeidet med å finne disse barna fortsetter inntil det siste barnet er funnet og gjenforent med sin biologiske familie. Bergens Tidende skrev i 2006 at det da hadde lyktes å finne 82 barn, takket være den omfattende etterforskningen i regi av de etterlatte.

Se vedlagte artikkel fra New York Times - oktober 2011 - om Victoria Montenegros kamp:

http://www.nytimes.com/2011/10/09/world/americas/argentinas-daughter-of-dirty-war-raised-by-man-who-killed-her-parents.html?_r=2&sq=argentina&st=cse&scp=2&pagewanted=print

Vi erkjenner åpenbare forskjeller på dagens norske situasjon og eksemplene fra totalitære regimers opphevelse av biologisk foreldreskap. Eksemplene ovenfor innebærer overgrep som også rammer de involverte voksne personene, som ikke har samtykket i å gi fra seg barna.

Vi mener at det er vesentlig å se situasjonen fra barnets side.

Selv om dagens markedsbaserte surrogati er basert på de voksne aktørenes gjensidige avtaler og frivillige medvirkning, så har barnet ingen stemme i dette markedet.

Fraværet av barnets stemme gir skremmende likhetstrekk mellom argumentasjon og regulering vi nå ser i Norge, og totalitære regimers praksis.

7. Konklusjon

Vår presisering av det biologiske foreldreskap fremføres på bakgrunn av det ideologiske presset mot denne forståelsen i det norske samfunnet. Vi er inneforstått med at det biologiske prinsippet må vike når barnets beste krever dette. Men terskelen for dette må være høy – og samfunnets vilje til å støtte familiene må være stor.

Vår bekymring for det biologiske prinsippet er relatert til barnevernfaglige forhold. Barnets beste i mange sammenhenger kreve brudd med det biologiske prinsippet.

Det vi nå konstaterer er at utfordringen av barnets rettigheter jf. barnekonvensjonen art. 7.1 nå skjer med helt nye begrunnelser enn tidligere. Det er en systematikk i angrepet på det biologiske prinsippet som ikke begrunnes i omsorgssvikt, dødsfall og tilsvarende forhold som nødvendigvis gjør andre juridiske og sosiale foreldre enn de biologiske.

Nordisk nettverk for ekteskapet viser avslutningsvis til at valg av jurisdiksjon i et internasjonalt liberalisert marked ikke er et nytt konsept. Ved å la farskapsreglene og jurisdiksjon i land som tilbyr kommersiell surrogati erstatte norsk lov ved etablering av farskap, så har departementet lansert bekvemmelighetsflagget som juridisk ramme for barns rettigheter.

Når rederiene shopper jurisdiksjon internasjonalt, så er alle aktuelle flaggstater bundet av de samme internasjonale konvensjonene, som utgjør minstestandarder for helse - miljø - sikkerhet.

Vi registrerer at departementet i forslaget til midlertidig forskrift ikke engang legger inn et tilsvarende krav om at Barnekonvensjonen må være ratifisert - som minimumsstandard for å akseptere en aktuell stats jurisdiksjon for farskapsfastsettelse for norske barn.

8. Oppsummering

1. Barneloven og adopsjonsloven ivaretar behovet for fastsettelse av juridisk foreldreskap
2. Annen stat jurisdiksjon for norske barns rettigheter er å ligne med bekvemmelighetsflagg
3. Behandling av farskapsutvalget og revisjon av barneloven må behandles i sammenheng
4. Forskriften går utover det barneloven gir hjemmel for
5. Angrepet på barnets rett til, mor og far gir forbindelseslinjer til totalitære regimer
6. Forslaget til midlertidig forskrift avvises
7. Vedtatt forskrift må kreve at utenlandsk jurisdiksjon har ratifisert FNs barnekonvensjon

Med vennlig hilsen NORDISK NETTVERK FOR EKTESKAPET

Jan Halvor Harsem

Morten Dahle Stærk

Vedlegg: Artikkel fra New York Times, 8. oktober 2011

NORDISK NETTVERK FOR EKTESKAPET

Internett: www.bevarekteskapet.no

Kontor: Gamle Drammensvei 227 · Asker Sentrum / **Post:** Postboks 23 · 1371 Asker · Norge

Konto i DNB NOR: 1602.47.51140

Tlf: + 47 - 66 900450 / **Mobil:** + 47 - 95 771199 / **Faks:** + 47 - 66 795736